

נגד יוסף נכתיב (ישעיה ס', כ"א) ועמך כולם צדיקים וגו' כל מאן דאחמזר איקרי צדיק כמ"ש בבוה"ק (ת"כ כ"ג), ולעתיד יוקדש ארץ ישראל בקדושת ירושלים וקדושת ארץ ישראל תתפשט בכל העולם כמו שאמרו (פסיקתא רבתי א') עתידה ירושלים להיות כארץ ישראל וארץ ישראל כלל העולם כולו. והוא כמו תחילת הכריאה שבברא להיות עיקר שכינה בתחתונים (בראשית רבה י"ט, ז') והיינו להיות כל העולם ארץ ישראל ומשכן לשכינה רק לאחר הקלקול שיש פסולת מאדם הראשון שהוא רע הופרש מקום מיוחד משכן לשכינה ולעתיד כשהתוקן הפגם יהיה כל העולם כארץ ישראל וכשבת שהוא ברא דברית פורס סוכת שלום עלינו וכו' שמתפשט קדושת ארץ ישראל וירושלים בכל מקום משכן ישראל והו' ופריצה ימה וגו' שככל מקום שילך ישראל יליך אמו קדושת הארץ. והיינו בשבת שהיא מעין עולם הבא כמו שאמרו בגמרא (ברכות ז"ג) שיתכבד אז ועמך כולם צדיקים וגו'. וכן נדרש כריש תנא דבי אליהו רבה (פיק א') ואי זה מקום מנוחתי על יום השבת נכתיב (ישעיה ס"ה, ב') ואל זה אביש אל עניי וגו' ואמרנו שבשבת זוכה הישראל להיות עניי זוכה רוח וחודר על דבר ה' דהיינו להיות צדיק גבור הכושב יצרו שזו בא על ידי שלשה דברים שחשב עקביא בן מהללאל (אבות ג, א') הסתכל בשלשה דברים וכו' שהם שלשה מיני שפלות שהם מפסלים שלש הקלילות דקנאה תאוה וכבוד וכהם נעשה עניי זוכה רוח וחודר על דברי שהם שלשה מיני שפלות הנזכרים (ותבא פישת בא מאמר ז') וחזקן להיות בחינת צדיק גבור.

זוה שאמרו בגמרא (ברכות מ"ח:) צריך שיקדים בריית לתורה שזו ניתנה בשלש בריחות וזו ניתנה בשלש עשרה בריחות והמכותן דמילה ניתנה בשלש עשרה בריחות

ופירש רש"י מטעם דלא נטלו חלק בארץ ולכאורה לפי זה נימא דבחוץ לארץ ברכת המזון דרכנן והתוס' שהקשו מכתבים ולוי' דתכביע משום שלא נטלו חלק עיין שם ואף שהם היה להם עיר מגורש ומהאי טעמא מביאי' וקורין (כמו שכתב הרמב"ם הלכות כהנים פיק ד' הלכה ג') ולכאורה טפי הוה ליה להקשות דתכביעי על ברכת המזון בחוץ לארץ אם הוה דרכנן אבל באמת הוא על פי מה שאמרו (תענית י') ארץ ישראל שותה מי גשמים וכל העולם כולו מתמצית וכו' ארץ ישראל שותה תחילה וכל העולם כולו לבסוף ונמצא שבכל העולם המזון הוא רק מתמצית ארץ ישראל ואף שבארץ ישראל יצאו רוב גשמי שנה בשבת ובחוץ לארץ באים בקיץ מכל מקום הוא רק מההשפעה שנושפע לארץ ישראל תחילה בזמנו ושפיר יש שייכות ברכת הארץ לברכת המזון אף בחוץ לארץ והו' שאומרם נודה וכו' על שהתחלת וכו'.

**ואירתא** בגמרא (ברכות מ"ט) וכל שאינו אומר בריית ותורה בברכת הארץ וכו' ולכאורה יותר יש שייכות לתורה בברכת בונה ירושלים דכתיב (ישעיה ב, ג) כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים ולמה נתקן בברכת הארץ. אך ליעקב אבינו ע"ה נאמר (בראשית כ"ה, י"ד) והיה ודעך כעפר הארץ ופריצה ימה וגו' ואמרו (שמות רבה כ"ה, ח') כשיגיענו בניך עד עפר הארץ אותה שעת ופריצה וגו' והיינו דכשיהיו בגליות אז ילך עמהם קדושת הארץ בכל מקום שיהיו ועל זה אמרו במדרש (בראשית רבה י"א, ז') יעקב שבתו בו שמזירת שבת וכו' ירש את העולם שלא במדה והיינו שזוכין זה על ידי קדושת שבת שהוא ברא דברית כמ"ש בזוהר (ח"ב צ"ב) והיינו כמו שאמרו שהתוספת קדושת שבת ממדת צדיק יסוד עולם ועל כן כשחשב בזוהר חדש (פרשת תולדות) שבעת המוספים כנגד קדושת שבעה רועים חשב מוסף שבת

רק מפרי עצי הגן הזה טעם למנהג ישראל לטעום מכמה מיני פירות בחמישה עשר בשבת שהוא ראש השנה לאילן כבית הלל (ריש ראש השנה) ולגירסת הגאונים המליך אות צ' בהדרהור גם כן המכונן לתקן פגם הנחש שהכביע הרהור מהגאון הגוף. והזמן לתקן שיהיה צדיק יסוד עולם ויהיה ההרהור דבריו תורה (ותבאר ראש חודש שבת מאמר ד') אך לכאורה יש להבין הא טעם דשבת ראש השנה לאילן הוא מפני שיצאו רוב גשמי שנה כמו שאמרו בגמרא (שם י"ד) ואז זמן חנונת הפירות (כמו שכתב רש"י ד"ה הואיל) וזוהו רק בארץ ישראל ואיזו טעם שיהיה המישה עשר בשבת ראש השנה לאילן בחוץ לארץ. ומנהג ישראל לאכול פירות בחמישה עשר בשבת אף בחוץ לארץ ואם היו אוכלים מפירות ארץ ישראל דוקא היה מקום אבל המנהג לאכול פירות חוץ לארץ. גם כל ענין ראש השנה לאילן הוא לענין מעשר זה אינו נוהג בפירות חוץ לארץ. ומנהג זה לאכול פירות אף שלא נזכר בקדמונים רק בספר למהר"ם חאגיז אבל מנהג ישראל תורה ואומרים מרובי הקדוש הרבי מלובלין זצוק"ל שהוא עצמו תורה. וכסידור הרב יש שאין אומרים תחנון בחמישה עשר בשבת וכודאי יש מקום אף בחוץ לארץ לזה.

**אכף** מצינו כהאי גוונא בברכת המזון דכתיב ואכלת ושבעת וברכת וגו' על הארץ הסוכה וגו'. וכן חותמין בברכת הארץ על הארץ ועל המזון ובברכת מעין שלש על הארץ ועל הפירות ולא הוי חתימה בשחים ארץ דמפקא מזון ארץ דמפקא פירות (ברכות מ"ט) ותחילת הברכה נודה וכו' על שהתחלת לאבותינו ארץ וכו' ולכאורה ברכת המזון תלוי בארץ ומה יועיל לנו נחלת הארץ כשנתונה בידי זרים שמשלו בנו בעונותינו הרבים. ומצינו בגמרא (שם כ"ג) דמיכבי ליה נשים בברכת המזון דאורייתא או דרכנן

[ג] **כבר** אמרו רחודש שבת נוצר באות צ' בלעיסה היינו לתקן שורש הפגם שהיה באכילה ושיהיה צדיק אוכל לשובע נפשו ועל כן בשבת ראש השנה לאילן שבו הזמן לתקן שיהיה האכילה כאכילת אדם הראשון קודם הקלקול שהיה

נגד כל השבטים אחר שנתחלק יוסף לשנים ועל פי מה שאמרו (בבא בתרא קט"ו:) גמירי דלא כלה שיבטא זה מורה דכל אחד מישראל יכול לזכות לזה כיון דאתגזר איקרי צדיק ויכול לזכות למה שנאמר לעולם ירשו ארץ חוכין להיות האכילה מהשפעת קדושת ארץ ישראל. ותלמידיו חכמים דמשתדלי באורייתא אתקריאו שבתות כמ"ש בזהר (ח"ג כ"ט: ושם קכ"ד סוף ע"ב) שהם יכולים לזכות על ידי כח התורה תמיד מעין עולם הבא כשבתות ולעולם ירשו ארץ שיזכו לאכול בעולם הזה מקדושת ארץ ישראל וזהו שייכות ברית ותורה לברכת הארץ ותורה ניתנה בשלש בריתות היינו כנגד שלשת קדושות האכות שהורידו אור תורה לעולם אברהם אבינו ע"ה היה הראשון שקיים ולמד התורה עד שלא ניתנה (יומא כ"ח:) ויצחק אבינו ע"ה אורייתא מסיטרא דגבורה קא אתיא כמ"ש בזהר (ח"ג פ' סוף ע"ב) והוא מדה יצחק. ויעקב אבינו ע"ה תתן אמת ליעקב אמת זו תורה (ביבכות ה'): ונתבאר כמה פעמים. זה ענין חודש שבט שנוצר באות צדי"ק לתקן במדת צדיק יסוד עולם וכמו שאמרנו שכל החודש בפרשיות שובבי"ם שבהם הזמן לתקן הפגם במדה זו. ואז הזמן לזכות לקדושת הארץ שיהיה האכילה מתמצית קדושת ארץ ישראל וכמו לעתיד שתתפשט קדושת ארץ ישראל בכל העולם. ויכולים לזכות שתתפשט קדושת ארץ ישראל בכל משכן ישראל כמו שנאמר (בראשית כ"ח, י"ד) ופרצת ימה וגוי ועל כן בשבט ראש השנה לאילן והטעם שיצאו רוב גשמי השנה בארץ ישראל וכא זמן חנטת הפירות. ובחורף לארץ אף שיבואו אחר כך הגשמים מכל מקום עיקר הזמן לזכות לתמצית ארץ ישראל שיהיה האכילה בקדושה הוא בשבט ועל כן נוהגין לאכול מפירות האילן בחמישה עשר בשבט: